

Dormán László fotográfus, fotóművész, újságíró, szerkesztő*

Fotó: Dormán Bertalan

1944. november 2-án született Bácskossuthfalván. Az általános iskolát Bácskossuthfalván és Palicson, a gimnáziumot (1963) és a zeneiskolát (1965) Szabadkán fejezte be. Újvidéken a Zene-művészeti Főiskola zenetanári szakán végzett. 1968-tól húsz évig a Képes Ifjúság fotóriportere, újságírója. Közben az Újvidéki Rádióban jazz-műsorokat szerkesztett és vezetett. Az 1980-as években az Újvidéki Színház fényképésze. Az újvidéki Jazznapok tanácsának a tagja. Rádiómű-

soraiért és nemzetközi viszonylatban is elismert jazzfotóiért számos díjban részesült. Több önálló és csoportos kiállítása volt. Fotói sok könyv borítóján és kötetben szerepelnek. A *Naplónak*, az első magánhetilapnak 1990 és 1997 között volt a munkatársa. Az Újvidéki Rádióban 1988-tól 1993-ig dolgozott.

1993-ban Magyarországra költözött. 2011-ig a Magyar Rádió határon túli riport- és dokumentumműsorainak a munkatársa volt. 2012-ben a Magyar Érdemrend lovagkeresztjét, öt évvel később a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség Magyar Életfa díját vehette át. 2022-ben az MMA díjával jutalmazták.

„Dormán László az egyetemes magyar pusztulás határőrvidéki képeit rögzítette már negyed évszázaddal ezelőtti filmtekercsein is. [...] Szociofotók-e Dormán délvidéki tanya- és faluképei? És miféle temetőromantika kerítette hatalmába ezt a sokfelé elbarangoló ómoravicai-bácskossuthfalvi fotográfust?

Dormán László húsz éven át ilyen lét- és sorsfotográfiákat közölt a délvidéki magyar ifjúsági hetilapban. [...] dokumentumfényképei cico-mázhatatlan dolgokról vallanak. Arról, hogy az ő képei fény és árnyék formájában, elrabort és sokszor meggyalázott szülőföldünkről vallanak. [...] Tömegsírban nyugvó, sintérgödörbe taszított elődeinkről beszélnek Dormán fotográfiái. Egyik fényképén csak egy sírkeresztfelirat olvasható: Itt Nyugvó Eltűnt Édes Apáink Emlékére – Anno 1944. Dormán László rögeszmésen csak erről beszél. A monómánia határán túl. Az öklendezésen innen. [...] Pilinszky verséből tudjuk: a múltnak hangja van. A mi szülőföldünknek is van hangja. Azt üzeni: »Valamikor a paradicsom állt itt. [...] hallani óriási fájt!« Dormán László a nega-

tfv stílizálás megoldásához folyamodott: a történelmi idő változásait követve szinte nyomtalanul eltüntette képeiről a magyar néprajzi motívumokat. Talán csak a kopjafái üzennek még valamit. S a temetőkertjei, ahol mátt hetven álló éve hibásan írnak fejfáinkra elődeink nevét. Vagy ahol már nincs is nevünk.

Ahol meztelenre vetkőztetett, szögesdróttal összekötözött, vadállati kegyetlenséggel megkínzott és kivégzett véttlen elődeink földi maradvá-

nyait egy-egy betű és szám jelzi csupán: NN 612, NN 873.”

Részletek Hornyik Miklós beszédéből, amely Dormán László fotókiállításának megnyitóján hangzott el 1991. december 13-án a budapesti Néprajzi Múzeumban.

* Dormán Lászlót köszöntjük 80. születésnapja alkalmából, és köszönjük e számunk fotóanyagát – a szerkesztőség.

Temerin

Bácsföldvár határában egy kunhalom tövében található egy tömegsír

A kunhalom tetejére helyezték el a kivégzettek emlékére állított nagy keresztet (2015)

Bácsföldvár – a községháza udvarában, ebben az épületben, az egykori istállóban tartották fogva az áldozatokat

A háttérben a piac, előtte a besüppedt beton tömegsírról árulkodik

Gádor – Bácska egyik legnagyobb haláltábora (1945. március – 1948. január), ahol a sok ezer német fogoly mellett magyarok is színlődtek